

NOVA CULTURA DE L'AIGUA

ra més cua. És la zona de nidificació de l'esparver cendrós més important de Catalunya, però també és una de les terres més fèrtils de la plana exempta de reg.

Sobre la taula del DMAH hi ha la reclamació dels ecologistes de declaració del futur Parc Natural dels Secans (seria el primer de la Unió Europea i un important precedent), i també hi ha la pressió de l'altre Departament afectat, el d'Agricultura (DARP), que diu defensar els pagesos i empeny per «passar la nota de Brussel·les amb un cinc pelat», com ha declarat l'actual secretari, Josep Pau, aquest estiu. El director de Medi Natural, Ramón Luque, ens confessava el passat juliol que el DARP estava disposat a acceptar el disseny de la ZEPA i les zones excloses que està preparant Medi Ambient després de la carta de Brussel·les amenaçant amb l'Alt Tribunal. Alguns ornitòlegs consultats han confirmat que el DMAH està comptant amb ells i amb altres tècnics ecologistes per dissenyar la nova proposta i que volen «passar la nota de Brussel·les pel cap baix amb un set».

L'exconseller convergent de Medi Ambient, Ramon Espadaler, ja ho va advertir l'octubre de 2002: «Per defensar els pagesos ens juguem el prestigi a Brussel·les». I, mentrestant, els pagesos de les zones de regadiu, com la del canal d'Urgell, reguen amb inundació i admeten que es perd fins a un 70% de l'aigua, tot i que els perits asseguren que aquest canal és un dels més efectius d'Europa, ja que l'aigua de l'escorrentia es reaprofitja també en un 70%. Però si algú es passeja pels camps de regadiu s'hi poden observar grans basses d'aigua que sobra, que queda estancada, i on crien amfibis com les granotes. Alguns perits reconeixen que no tots els pagesos tanquen l'aixeta quan tenen l'aigua que necessiten, perquè potser esperen fent un cafè al bar del poble. I, mentrestant, també, Lluís Núñez anuncia un projecte de camp de golf a la zona de secà d'Albatàrrec (Segrià), amb complex hotelier i polígon industrial inclosos. I molts encara es pregunten: per a qui és l'aigua, realment?

FOTO → MARIA TORNE

UN ALTRE CANAL, EL D'URGELL -ON ES PERD L'AIGUA A DOLL-, AL SEU PAS PER ARBECA (LES GARRIGUES).

L'arribada de l'aigua farà perdre biodiversitat

TXELL CENTENO → PERIODISTA

L'aigua s'ha relacionat des de temps immemorials amb la vida. Els territoris sense aigua s'han vist sempre com uns llocs inhòspits i sense cap vàlua per a l'espècie humana. Nombrosos articles d'opinió i cartes als directors dels diaris locals de demarcacions com la de Lleida, on encara hi ha moltes terres de secà, fan referència a l'arribada de l'aigua a aquestes terres àrides com l'arribada de la vida. Però, paradoxalment, l'arribada de l'aigua farà perdre biodiversitat, o sigui vida, a aquestes terres de caire estèpic, segons biòlegs, ornitòlegs i botànics, i segons es reflecteix en l'estudi sobre l'impacte dels regadius en la població dels ocells esteparis de la Mediterrània, dels biòlegs catalans Lluís Brotoms, Santi Mañosa i Joan Estrada, que ha publicat recentment la revista holandesa *Biodiversity*. L'aigua tan anhelada pels pagesos i pels vilatans d'aquestes zones àrides convertirà els conreus de varietats de secà, com el blat, l'ordi o l'userda (alfals) en camps de panís (transgènic?) o d'altres varietats més rendibles i que tenen subvencions de la UE. A més, la concentració de parcel·les que implica l'arribada del reg (que ja ha començat en alguns indrets), porta a la desaparició dels marges arbrats (com els de la fotografia que il·lustra la pàgina 10) i transformarà el variat mosaic actual, amb conreus diversos alternats amb guarets, en vastes extensions d'una mateixa varietat, però de regadiu.

Amb la desaparició de les espècies vegetals hi desapareixeran també nombroses espècies animals, entre les quals hi ha alguns dels últims tresors ornitològics de la geografia catalana. Espècies d'ocells com l'esparver cendrós (a la fotografia), el sisó, la xurra, la ganga, la terrerola o l'alosa becuda desapareixeran amb els ecosistemes de secà i l'arribada de l'aigua. Totes estan catalogades amb diferents graus dins el llibre roig d'espècies en perill d'extinció i sota la protecció de diverses normatives, tant europees com autonòmiques. Es dona la circumstància que aquestes aus de caire estèpic o de secà nien al terra, entre els cereals com el blat o l'ordi, i fan criar els seus polls generalment entre el maig i el juny, just abans de la sega. Però l'alteració de les dades de la sega com a conseqüència de les imprevisions del clima ha provocat la necessitat que el pagès deixi mitja hectàrea sense segar perquè els polls puguin prosperar, ja que enguany, per exemple, no han començat els primers vols fins ben entrat el mes de juliol. Són, a més, espècies que a banda de necessitar hàbitats molt concrets i de grans extensions de terra -expliquen els ornitòlegs- també tenen una dieta molt especialitzada, com determinats insectes que si no tenen depredador es poden convertir en plagues per a l'agricultura. El cucut reial, per posar només un exemple, s'alimenta preferentment de la llagosta de camp.

Quan es detecta un niu d'esparver cendrós, per exemple, un tècnic del DMAH assessora el pagès per tal que

cobri la indemnització que preveu l'Administració per deixar entre mitja i una hectàrea sense segar. El tècnic en fa el seguiment, a través de l'anellament i el radiseguiment. El retard en el cobrament de les indemnitzacions per protegir la fauna amenaçada ha fet que enguany hi hagi hagut més problemes per pactar amb els pagesos la protecció dels nius localitzats. Un cop han criat els polls, la major part d'aquestes espècies enceten la migració cap a països més càlids del sud del planeta, on passaran l'hivern, i només es queden tot l'any algunes parelles més sedentàries. Si els secans desapareixen, la propera primavera totes aquestes espècies passaran de llarg i hauran de buscar altres secans i conreus cerealistes a la Península. Hi ha altres punts de la geografia ibèrica on la història es repeteix, on els pagesos també reclamen l'arribada de l'aigua per poder fer front a les exigències de la PAC (Política Agrària Comunitària Europea) i assegurar-se el futur, mentre que els ecologistes i els conservacionistes, com els grups Ecologistes en Acció i Grefa, demanen una planificació de l'agricultura i ajuts perquè els pagesos puguin viure sense haver de canviar els conreus de secà pels de regadiu i es conreï a cada lloc el que li és propi: al secà els cereals, i allà on hi ha aigua les varietats de l'horta.

Una vegada més, moltes de les solucions a aquestes problemàtiques ambientals vénen més de la mà de la societat civil que no pas de les administracions. Així, mentre que a Lleida la gestió d'alguns dels guarets més im-

portants per a la nidificació d'algunes d'aquestes espècies amenaçades ha impulsat el grup Egrell (Entitat per a la Gestió i la Recuperació dels Ecosistemes de Lleida); a Belchite (Saragossa), la protecció d'una part dels ecosistemes de secà dels Monegres es porta a terme actualment gràcies a la fórmula impulsada per la SEO (Sociedad Española de Ornitología), que comercialitza pastes ecològiques (macarrons i espaguetis especialment) vinculades a una ZEPA, lligada a una Directiva europea. Els pagesos han renunciat al reg a canvi d'ajuts agroambientals que la mateixa SEO els ha gestionat i de tenir la compra de la collita garantida i a bon preu. Amb aquesta fórmula, els macarrons dels Monegres estan tenint tant d'èxit com l'arròs del Delta, i es demostra que els pagesos no necessiten el reg per assegurar-se el futur, sinó una política agrària ben planificada i ecològicament viable.